

Tiedekunta-Fakultet-Faculty Valtiotieteellinen tiedekunta		Laitos-Institution-Department Kansantaloustieteen laitos	
Tekijä-Författare-Author Niemelä, Kimmo			
Työn nimi-Arbetets titel-Title Harmaa talous, sosiaaliset normit ja hyvinvointi			
Oppiaine-Läroämne-Subject Kansantaloustiede			
Työn laji-Arbetets art-Level Pro gradu		Aika-Datum-Month and year 2006-11-06	Sivumäärä-Sidantal-Number of pages 85 s., 11 liites.
<p>Tiivistelmä-Referat-Abstract</p> <p>Harmaan talouden problematiikkaa tarkastelevan tutkielman tarkoitus on vastata kysymyksiin siitä, mitkä tekijät vaikuttavat yksilön veronkiertopäätökseen ja kuinka nämä tekijät huomioon ottaen harmaata taloudellista toimintaa voidaan vähentää ja ennaltaehkäistä. Tarkastellaan myös sitä, minkälaisia vaikutuksia harmaan sektorin olemassaololla on yhteiskunnan hyvinvointiin.</p> <p>Yksilön veronkiertoon vaikuttavia mekanismeja tarkastellaan ensin odotetun hyödyn aksioomiin ja rationaaliseen valintaan perustuvan Allinghamin ja Sandmon (1972) esittelemän mallin avulla, jossa veronkiertäjän päätösmuuttujana ovat verottajalle ilmoitetut tulot. Tämän jälkeen veronkiertäjän päätösmuuttujien joukkoon lisätään työn tarjontapäätös, jolloin veronkiertopäätös syntyy jo työn tarjonnan yhteydessä. Yksilö tekee valintansa myös kulutuksensa suhteen, joten tarkastelua laajennetaan myös hyödykemarkkinoille, joilla verolajina on hyödykevero. Kanniaisen ja Pääkkösen (2004) kahden sektorin mallissa, jossa toista sektoria verotetaan ja toista ei, yksilöt tekevät valintansa sen suhteen, kummalta sektorilta he ostavat hyödykkeitä. Teoreettiseen viitekehukseen yhdistetään myös yksilön moraaliset tuntemukset sekä yhteisön asettamat normit, joiden merkitystä yksilön veronkiertopäätökseen selvitetään.</p> <p>Tarkasteltaessa yksilön veronkiertopäätökseen vaikuttavia tekijöitä sekä empirian että teorian valossa voidaan päätellä ristiriitaisuuksia ilmenevän esimerkiksi veroasteen muutoksen vaikutuksessa veronmaksajan veronkiertopäätökseen. Yitzhakin (1974) malliin perustuvan ennusteen mukaan veronkierto saattaa vähentyä veroasteen noustessa, kun empiiristen tutkimusten mukaan vaikutus on päinvastainen. Allingham-Sandmo-mallin mukaan taas veroasteen vaikutus veronkiertoon riippuu veronkiertäjän riskinkaihtamisesta. Näin ollen selviä johtopäätöksiä ei voida tehdä. Rangaistusaste sekä kiinnijäämistodennäköisyys näyttävät vähentävän veronkierron määrää. Veronmaksajan moraalilla ja sosiaalisilla normeilla on veronkiertoa vähentävä vaikutus.</p> <p>Kun pohditaan harmaasta sektorista aiheutuvia hyvinvointivaikutuksia koko yhteiskunnalle, saadaan selville, että epävirallisen sektorin olemassaolo vähentää valtion verotuloja, jolloin julkisten hyödykkeiden tarjonta yhteiskunnassa vähenee. Kuluttajien hyvinvointi osittain kuitenkin kasvaa, koska harmaa sektori pienentää laillisen sektorin hinnoitteluvoimaa kilpailun kiristyessä.</p> <p>Teorian mukaan sekä verovalvonnan tehostaminen että rangaistusten kiristäminen laskevat harmaan sektorin markkinaosuutta, mutta molemmista aiheutuu valtiovallalle kustannuksia. Veronmaksajan oletetaan teorian mukaan olevan riskiä kaihtava, joten tämän perusteella verovalvonnan tehostaminen saattaa olla tehokkaampi veronkiertoa ehkäisevä keino.</p> <p>Ekonometrisen mallin avulla tutkittiin sitä, vaikuttavatko ihmisen moraalikäsitteet aidosti veronkiertopäätökseen sekä sitä, millä tavoin sekä minkä suuntaisesti sosiaaliseen yhteisöön samastuminen yksilön moraaliiin vaikuttaa. Tulosten mukaan moraalii ei vaikuta ainoastaan suoraan yksilön päätökseen normien vastaisesta toiminnasta vaan myös sosiaalisen ryhmän kautta.</p>			
Avainsanat-Nyckelord-Keywords harmaa talous veronkierto - sosiaaliset normit moraali			
Säilytyspaikka-Förvaringsställe-Where deposited			
Muita tietoja-Övriga uppgifter-Additional information			